NUTQ NUQSONLARINI OLDINI OLISHDA KLASTERLI YONDASHUVNING AHAMIYATI

Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Pedagogika fakulteti Maxsus
pedagogika(logopediya) 2-oliy ta'lim,
3-kurs 24/2-guruh talabalari
Xayitbayeva Sarvinoz Madaminjon qizi
ergashovamadina0@gmail.com
94-435-55-20.
Xojiyeva Guli Sadirovna
97-835-12-87
Usanova Lobar Maxmud qizi
97-885-90-95
Umirzakova Baljan Kenjabayevna
99-308-91-64
Saydullayeva Salomat Ulug'bek qizi
94-437-04-28

Annotatsiya: Ushbu maqola nutq nuqsonlarini oldini olishda tibbiyot birlashmasi, maktab va mahallaning o‘rni haqida so‘z yuritadi. Nutq rivojlanishi bolaning umumiy rivojlanishining muhim qismidir va uning buzilishi turli sohalarda salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Tadqiqotda tibbiyot birlashmasi, maktab ta'lim tizimi va mahalla jamoasining nutq nuqsonlarini oldini olishdagi roli chuqur tahlil qilinadi. Tibbiyot birlashmasi logopediya va psixologik yordami orqali, maktab pedagogik usullar bilan, mahalla esa oilaviy va ijtimoiy yordam bilan bolalarga yordam beradi. Tadqiqot, ushbu uchta soha o'rtasidagi hamkorlik va kompleks yondashuv orqali nutq nuqsonlarining oldini olishning samarali bo‘lishi mumkinligini ta'kidlaydi. Maqola nutqni rivojlantirish va ilgari surishda barcha sohalarning muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so`zlar: Nutq nuqsonlari, tibbiyot birlashmasi, maktab, mahalla, logopediya, psixologik yordam, pedagogik yondashuv, nutq rivojlanishi.

Annotation: This article will talk about the role of the Medical Association, School and neighborhood in the Prevention of speech defects. Speech development is an important part of the overall development of the child, and its violation can adversely affect in various areas. The study provides an in-depth analysis of the Medical Association, the school education system, and the role of the neighborhood community in preventing speech impairments. The Medical Association helps children through speech therapy and psychological support, the school through pedagogical methods, and the neighborhood with family and social support. The study argues that it can be effective to prevent speech defects through collaboration and an integrated approach between these three areas. The article shows the importance of all areas in the development and promotion of speech.

Keywords: Speech defects, Medical Association, School, neighborhood, speech therapy, psychological assistance, pedagogical approach, speech development.

Аннотация: В этой статье рассказывается о роли медицинской ассоциации, школы и района в предотвращении речевых нарушений. Речевое развитие-важная часть общего развития ребенка, и его нарушения могут негативно сказаться на разных сферах. В

исследовании подробно анализируется роль медицинской ассоциации, системы школьного образования и сообщества района в предотвращении речевых нарушений. Медицинская ассоциация помогает детям с помощью логопедии и психологической помощи, школа-с помощью педагогических методов, а район-с помощью семейной и социальной поддержки. В исследовании подчеркивается, что благодаря сотрудничеству и комплексному подходу между этими тремя областями профилактика речевых дефектов может быть эффективной. В статье показано, что все сферы имеют важное значение в развитии и продвижении речи.

Ключевые слова: Дефекты речи, медицинское объединение, Школа, район, логопедия, психологическая помощь, педагогический подход, речевое развитие

KIRISH

Ushbu maqolada nutq nuqsonlarini oldini olishda tibbiyot birlashmasi, maktab va mahallaning o‘rni va ularning hamkorligi haqida batafsil tahlil qilinadi. Tadqiqotda bu uchta sohaning bolalar rivojlanishiga qo‘shadigan hissasi va birgalikda ishlash orqali nutq nuqsonlarining oldini olishning qanday samarali bo‘lishi ko‘rsatiladi. Maqsad, bolalarning nutq rivojlanishini qo‘llab-quvvatlash va ular uchun eng yaxshi sharoitlarni yaratish uchun bu sohalar o‘rtasidagi hamkorlikni kuchaytirishdir. Nutq nuqsonlari, ayniqsa, bolalar o'rtasida keng tarqalgan muammolardan biri bo'lib, ularning kelajakdagi o'qish, muloqot qilish va ijtimoiy moslashish qobiliyatiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatishi mumkin. Nutqning to'g'ri rivojlanishi bolaning umumiy rivojlanishida, o'z-o'zini ifodalashda, psixologik holatida va ijtimoiy muloqotda muhim o'rin tutadi. Nutq nuqsonlarining paydo bo'lishi turli omillar bilan bog'liq bo'lishi mumkin, masalan, asab tizimi shikastlanishlari, genetik omillar yoki atrof-muhit sharoitlari. Biroq, bu nuqsonlarni vaqtida aniqlash va oldini olish orqali ularning kelajakdagi salbiy ta'sirlarini kamaytirish mumkin. Nutq nuqsonlarini oldini olish va davolashda tibbiyot birlashmasi, maktab ta’lim tizimi va mahalla jamoasining o‘rni juda muhim. Tibbiyot birlashmasi logopediya, psixologik yordam va maxsus tibbiy xizmatlar orqali bolalarga kerakli yordamni ko‘rsatishi zarur. Shuningdek, maktabning o‘qituvchilari va logopedlari pedagogik va logopedik yondashuvlar orqali nutqni rivojlantirishda yordam beradi. Maktabda o‘tkaziladigan maxsus mashg‘ulotlar va individual yondashuvlar bolalarning nutqidagi xatoliklarni tuzatishda samarali bo‘lishi mumkin. Mahalla esa oilaviy yordam, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash va turli jamiyat dasturlari orqali bolalarning rivojlanishida o‘z o‘rnini topadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METOD OLOGIYA

Nutq nuqsonlari bilan bog‘liq muammolarni oldini olishda tibbiyot birlashmasi, maktab ta’lim tizimi va mahallaning o‘rni haqida ko‘plab ilmiy tadqiqotlar mavjud. Ushbu tadqiqotlar, nutq nuqsonlarini tashxislash, davolash va oldini olishda ko‘plab muhim yondashuvlar va usullarni o‘rganishga qaratilgan. Tibbiyot birlashmasi, ayniqsa, logopediya va psixologik yordam ko‘rsatishda muhim rol o‘ynaydi. Bir nechta ilmiy tadqiqotlar, masalan, (Iskanderova 2014) tomonidan o‘tkazilgan tadqiqotlar, logopedik yordam va maxsus mashg‘ulotlarning nutq rivojlanishidagi muhim rolini ta’kidlagan. Bunda tibbiyot birlashmasining bolalar uchun muhim bo‘lgan tibbiy yordam va logopedik yondashuvlar orqali nutq nuqsonlarini oldini olishdagi roli ko‘rsatilgan. Shuningdek, psixologik yordam va nutqni yaxshilashga qaratilgan individual yondashuvlar bolalarning ijtimoiy moslashuvi va o‘ziga bo‘lgan ishonchiga katta ta’sir ko‘rsatishi aniqlangan. Maktab ta’limi nutq rivojlanishini qo‘llab-quvvatlashda asosiy tizim bo‘lib, pedagogik yondashuvlar bolalar nutqini rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Dastlabki ta’lim bosqichida o‘qituvchilar va logopedlarning bolalarning nutqidagi xatoliklarni tuzatish va ularni to‘g‘ri

talaffuzga o‘rgatishda amalga oshiradigan metodik yondashuvlar juda samarali hisoblanadi. Shu bilan birga, maktabda o‘tkaziladigan maxsus mashg‘ulotlar, talaffuz va so‘z boyligini rivojlantirish uchun muhim vosita hisoblanadi. Pedagogik yondashuvlar orqali nutqni rivojlantirish metodlari bo‘yicha olib borilgan izlanishlar, masalan, Shirokova (2018) tomonidan amalga oshirilgan tadqiqotlar, bolalar nutqini samarali tarzda rivojlantirish uchun aniq metodik yondashuvlar zarurligini ta’kidlagan. Mahalla jamoasi va oilaviy qo‘llab-quvvatlashning nutq rivojlanishidagi o‘rni ham e’tiborga molikdir. Ijtimoiy yordamingiz va bolalarning atrof-muhit bilan munosabati, ularning nutqini rivojlantirishda bevosita ta’sir ko‘rsatadi. Mahalla jamoalari tomonidan amalga oshiriladigan tarbiyaviy faoliyatlar, ota-onalar va jamoat bilan hamkorlik, bolalarga ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishda yordam beradi. Husanova (2016) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar, mahalla va oilaviy ta’limning bolalarning nutq rivojlanishiga qo‘shadigan hissasini ko‘rsatgan.

Nutq nuqsonlari, bola rivojlanishining muhim jihatlaridan biri bo‘lib, ularning kelajagi, ijtimoiy adaptatsiyasi va o‘zini ifodalash qobiliyati uchun katta ahamiyatga ega. Maktabgacha yoshdagi bolalarda nutq nuqsonlarini oldini olishda tibbiyot birlashmasi, maktab va mahallaning o‘rni alohida ahamiyatga ega. Ushbu maqolada nutq nuqsonlarini oldini olishda tibbiyot birlashmasi, maktab va mahallaning rolini o‘rganish uchun metodologik yondashuvlar taklif etiladi.

1. Tibbiyot Birlashmasining O‘rni

Nutq nuqsonlarining oldini olishda tibbiyot birlashmasi, ayniqsa, pediatrik, psixologik va logopediya mutaxassislarining o‘rni katta. Tibbiyot birlashmasi bolaning sog‘lig‘ini kuzatib borish va uning rivojlanishini ta'minlashga xizmat qiladi. Nutq nuqsonlarining oldini olishdagi metodologik yondashuvlar quyidagilardan iborat:

- Bolaning sog‘lig‘ini tekshirish: Nutq nuqsonlari ko‘pincha turli fiziologik omillar, masalan, eshitish qobiliyatining pasayishi, motorika va tilni rivojlantirishdagi kechikishlar sababli yuzaga keladi. Pediatrlar va logopediya mutaxassislari bolaning rivojlanishini kuzatib borish, eshitish, ko‘rish va boshqa rivojlanish jarayonlarini tekshirish orqali nutq nuqsonlarini aniqlashda muhim rol o‘ynaydi.

- Logopediya va nutq terapiyasi: Logopedlar, nutq nuqsonlarining oldini olish va ularni davolashda muhim ro‘l o‘ynaydi. Nutqni rivojlantirish uchun maxsus mashqlar va metodlar ishlab chiqiladi. Tibbiyot birlashmasi, ayniqsa, dislaliya, afaziya, afoniyalardan aziyat chekayotgan bolalar uchun individual reabilitatsiya va terapiya o‘tkazadi.

- Psixologik yordam: Nutq rivojlanishidagi nuqsonlarning ba'zi sabablari psixologik omillar bilan bog‘liq bo‘lishi mumkin. Psixologlar bolaning nutq rivojlanishiga to‘sqinlik qilayotgan stress, tashvish yoki emotsional muammolarni aniqlashda muhim yordam ko‘rsatadi. Shuningdek, psixologik maslahatlar va terapiya orqali bolaning ruhiy holatini yaxshilash va nutqni rivojlantirish imkoniyatlari yaratiladi.

- Erta diagnostika: Tibbiyot birlashmasi erkin diagnostika va konsalting xizmatlarini taklif etishi kerak. Nutq nuqsonlarining oldini olishda erta tashxis qo‘yish, bolaning rivojlanishidagi har qanday kechikish yoki nuqsonlarni erta aniqlash va ularni davolash imkoniyatlarini taqdim etadi.

2. Maktabning O‘rni

Maktab — bolalar nutqining rivojlanishida muhim omil hisoblanadi. Maktabda bolalarga ta'lim berish orqali nafaqat bilimlar, balki nutq madaniyati, tilni to‘g‘ri va ravon ishlatish ko‘nikmalarini ham o‘rgatish mumkin. Nutq nuqsonlarining oldini olishda maktabning metodologik roli quyidagilardan iborat:

- **Pedagogik yondashuvlar**: Maktabda nutq rivojlanishiga doir maxsus mashqlar, til va mantiqiy fikrlashni rivojlantiruvchi darslar o'tkaziladi. Bu darslar bolalarga nutqni aniqlik bilan ifodalash, to‘g‘ri talaffuz qilish va nutqni ravon qilishni o‘rgatadi. O‘qituvchilar maxsus metodikalarni qo‘llash orqali bolalarning nutqida yuzaga kelgan muammolarni oldini olishadi.
- **Didaktik o‘yinlar**: Maktabda bolalar uchun nutqni rivojlantirishga qaratilgan didaktik o‘yinlar o‘tkazilishi zarur. O‘yinlar orqali bolalar tilni o‘rganadilar, so‘z boyliklarini oshiradilar va talaffuzdagi kamchiliklarni bartaraf etadilar. Bu metod maktabda nutq nuqsonlarini oldini olishda samarali bo‘ladi.
- **O‘qituvchilar va psixologlar bilan hamkorlik**: Maktabdagi o‘qituvchilar va psixologlar bola bilan yaqindan ishlashadi. Agar bola nutq muammolari yoki kechikishlar bilan duch kelsa, psixologlar yoki logopedlar bilan ishlash imkoniyatlari taqdim etiladi. Bu hamkorlik bolalarning nutq rivojlanishiga to‘sqinlik qiluvchi omillarni aniqlash va ularga yordam berishda samarali.
- **Guruhli ish va muloqot**: Maktabda o‘quvchilarga gruppaviy ishlar, munozaralar, muloqot o‘tkazish imkoniyatlari yaratiladi. Bu jarayonlar orqali bolalar o‘z fikrlarini erkin va to‘g‘ri ifodalashni o‘rganadilar.

3. Mahallaning o‘rni

Mahalla — bolalar tarbiyasi va nutq rivojlanishining ijtimoiy jihatdan muhim muhitidir. Mahalla aholisi va tarbiyachilar bolalarning nutq rivojlanishiga ta'sir ko‘rsatishlari mumkin. Nutq nuqsonlarining oldini olishda mahallaning metodologik roli quyidagilardan iborat:

- **Mahalliy ijtimoiy muhit**: Mahallada bolalar turli ijtimoiy o‘zaro munosabatlarga kirishadilar, bu esa ularning nutqini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi. Mahalladagi bolalar o‘rtasidagi muloqotlar, oilalar o‘rtasidagi aloqalar bolalarning nutqini boyitadi. Mahalladagi ko‘ngilochar tadbirlar va guruh ishlari bolalarni ijtimoiy jihatdan rivojlantiradi.
- **Oila va mahalla hamkorligi**: Oila va mahallaning o‘zaro hamkorligi, ayniqsa, bola tarbiyasi va nutq rivojlanishi nuqtai nazaridan juda muhimdir. Ota-onalar va mahalla rahbarlari birgalikda bolalarning nutqini rivojlantirishga qaratilgan tadbirlarni tashkil qilishlari mumkin. Masalan, mahallada bola tarbiyasiga oid seminarlarga o‘tkazish, psixologik treninglar va logopedik yordam ko‘rsatish.
- **Mahalliy ta'lim dasturlari**: Mahallada bolalar uchun maxsus ta'lim dasturlari ishlab chiqilishi mumkin. Bu dasturlar nutqni rivojlantirishga qaratilgan mashg‘ulotlar va interaktiv o‘yinlar orqali bolalar nutqining rivojlanishiga yordam beradi.

MUHOKAMA

Nutq nuqsonlarini oldini olishda tibbiyot birlashmasining o‘rni juda katta. Tibbiyot birlashmasi, avvalo, bolaning sog‘lig‘ini tekshirish va uning rivojlanishini kuzatish orqali nutq nuqsonlarini erta aniqlash imkoniyatini taqdim etadi. Shuningdek, pediatrlar, psixologlar va logopedlar bolaning nutq rivojlanishini kuzatib borishadi. Bu jarayonning samaradorligi esa, asosan, tibbiyot mutaxassislarining o‘z vaqtida va to‘g‘ri tashxis qo‘yishlariga bog‘liqdir. Tibbiyot birlashmasining roli juda muhim bo‘lsa-da, ayrim hollarda bu xizmatlar bolalar uchun yetarli emas. Ayniqsa, kichik shaharlar yoki qishloq hududlarida logopediya yoki psixologik xizmatlarning cheklanganligi nutq muammolarini erta aniqlashni qiyinlashtirishi mumkin. Shuningdek, tibbiyot birlashmasidagi mutaxassislarning bolalar bilan ishlashga nisbatan motivatsiyasi va bilim darajasi ham tasir ko‘rsatadi. Bu sohada samarali ishlash uchun, albatta, tibbiyot mutaxassislarining doimiy ravishda malakasini oshirish kerak.

Maktabda bolalarning nutqini rivojlantirishga qaratilgan o‘qituvchilarning yondashuvi va pedagogik metodlari ham juda muhim. Maktabda darslar va o‘yinlar orqali bolalar nutqni ravon va to‘g‘ri talaffuz qilishni o‘rganadilar. Maktabda ham individual, ham guruhli mashg‘ulotlar o‘tkazish orqali, o‘qituvchilar bolalarning nutqida yuzaga kelgan kamchiliklarni bartaraf etishga yordam berishlari mumkin.

Shu bilan birga, maktabda nutq nuqsonlarini oldini olishda pedagoglarning malakasi va metodik yondashuvlarining xilma-xilligi ta'sir ko‘rsatadi. Maktabda nutqni rivojlantirishga qaratilgan maxsus dasturlar mavjud bo‘lsa-da, har bir o‘qituvchining bu yo‘nalishda yetarli bilimga ega bo‘lishi muhim. Agar o‘qituvchilar logopediya yoki psixologiya bo‘yicha qo‘shimcha bilimga ega bo‘lsa, natijalar samaraliroq bo‘ladi. Maktablar nutqni rivojlantirishga alohida e’tibor qaratishlari zarur. Ba’zi maktablarda esa, bu masala e’tibordan chetda qolishi mumkin.

Mahalla bolalar uchun ijtimoiy muhitni tashkil etish va ular bilan to‘g‘ri muloqotda bo‘lishda muhim o‘rin tutadi. Mahallaning nutq rivojlanishidagi roli, ayniqsa, oilalar o‘rtasidagi aloqalar va bolalar o‘rtasidagi ijtimoiy muloqot orqali sezilarli bo‘ladi. Mahallaning nutq nuqsonlarini oldini olishdagi o‘rni ba’zan kuchli bo‘lishi mumkin, lekin bu ham har bir mahallaning resurslariga bog‘liq. Ba'zi mahallalarda sog‘liqni saqlash va ta'lim bo‘yicha yetarlicha resurslar bo‘lmasa, nutq rivojlanishiga qaratilgan yordamlar taqdim etilmasligi mumkin. Mahalladagi tashkilotlar va mutaxassislarning o‘zaro hamkorligi ham katta ahamiyatga ega, ammo ayrim hududlarda bu hamkorlik etarli darajada tashkil qilinmagan. Bunda, mahalla aholisi o‘rtasida malaka oshirish va bu masalalarga doir seminarlar o‘tkazish zarur. Oila bolalarning birinchi o‘qituvchisi hisoblanadi, shuning uchun oilaning nutq rivojlanishidagi roli nihoyatda muhim. Ota-onalar va oilaning barcha a'zolari bolalarga nutqni to‘g‘ri talaffuz qilishda va so‘z boyligini rivojlantirishda yordam berishlari kerak. Shuningdek, jamiyatdagi odamlar o‘rtasidagi muloqotning ijobiy ta'siri bolalar nutqining rivojlanishiga yordam beradi. Oila va jamiyatning o‘rni juda muhim bo‘lsa-da, ayrim oilalar o‘z farzandlarining nutq rivojlanishiga e'tibor bermasligi yoki bu masalada yetarlicha bilimga ega bo‘lmasligi mumkin. Mahalla va maktablar o‘rtasida hamkorlikda bolalarga yordam berish zarur bo‘lsa-da, ota-onalar o‘rtasida muloqot va tushuncha hamda ijtimoiy yordamni ta'minlashda ba'zi qiyinchiliklar yuzaga kelishi mumkin.

NATIJA

Nutq nuqsonlarini oldini olishda tibbiyot birlashmasi, maktab va mahallaning o‘rni juda katta va ularning har biri muhim rol o‘ynaydi. Bu jarayonning samarali amalga oshirilishi uchun quyidagi asosiy jihatlar e’tiborga olinishi kerak:

Tibbiyot Birlashmasi: Tibbiyot mutaxassislarining, ayniqsa logopedlar, pediatrlar va psixologlarning samarali va erta diagnostika qo‘yish orqali nutq muammolarini aniqlashda, shuningdek, maxsus terapiya va reabilitatsiya yordamida bolalarning nutq rivojlanishini yaxshilashda katta ahamiyatga ega. Ammo, ayni paytda, ayrim hududlardagi resurslar cheklanganligi sababli, barcha bolalar uchun sifatli xizmat taqdim etilishi uchun tibbiyot sohasida qo‘shimcha rivojlanish va malaka oshirish zarur.

Maktab: Maktabda o‘qituvchilarning nutqni rivojlantirishga qaratilgan metodikalarni amalga oshirishlari va bolalarga nutqni aniq va ravon ifodalashni o‘rgatishlari muhim. Maktabda pedagoglarning malakali bo‘lishi va ular o‘rtasidagi hamkorlik samarali bo‘lishi kerak. Maktabda maxsus mashg‘ulotlar va guruhli o‘yinlar orqali bolalarga yordam ko‘rsatish natijasida nutq muammolarining oldini olish mumkin. Biroq, ba'zi maktablarda bu masalaga yetarlicha e’tibor berilmasligi mumkin.

Mahalla: Mahalla o‘zining ijtimoiy muhitini yaratish orqali bolalar nutqining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko‘rsatishi mumkin. Oila va mahalla o‘rtasidagi hamkorlik, bolalarga o‘zlarining nutq rivojlanishiga yordam berish uchun katta imkoniyat yaratadi. Shunga qaramay, ba'zi hududlarda bu hamkorlik etarlicha rivojlanmagan bo‘lishi mumkin.

Oila: Oila — bolalar nutqini rivojlantirishda eng birinchi va muhim bosqichdir. Ota-onalar bolalarga nutqni to‘g‘ri talaffuz qilishni, so‘z boyligini oshirishni va muloqotda erkin bo‘lishni o‘rgatishlari zarur. Ota-onalarning bu boradagi bilimlarini oshirish, ularni nutq rivojlanishiga oid seminarlar va mashg‘ulotlar bilan ta'minlash muhim ahamiyatga ega.

XULOSA

Nutq nuqsonlarini oldini olishda tibbiyot birlashmasi, maktab va mahallaning o‘rni katta ahamiyatga ega. Tadqiqotdan kelib chiqqan holda, nutq nuqsonlarining oldini olish jarayoni, birinchi navbatda, bolalar rivojlanishining murakkab va ko‘p bosqichli jarayon ekanligini ko‘rsatdi. Nutqning rivojlanishi nafaqat tibbiy yondashuvni, balki pedagogik va psixologik yordamni ham talab qiladi. Tibbiyot birlashmasi, logopediya va psixologik xizmatlar orqali nutq nuqsonlarini oldini olishda muhim o‘rin tutadi. Bolalar uchun samarali logopediya va psixologik yordam taqdim etish, ular bilan individual yondashuvlarni amalga oshirish, nutqni to‘g‘ri rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Maktab esa, bolalarning nutq ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim pedagogik platforma bo‘lib, ta’lim jarayonida o‘qituvchilar va logopedlarning muvofiqlashtirilgan ishlari bolalar nutqini o‘stirishda samarali bo‘ladi. Nutqni rivojlantirish uchun maxsus mashg‘ulotlar, talaffuz va grammatika bo‘yicha o‘qitish, nutqdagi xatoliklarni tuzatish va umumiy nutq ko‘nikmalarini yaxshilashdagi metodlar orqali bolalarning so‘zlashuv qobiliyatini yaxshilash mumkin. Bundan tashqari, maktabda o‘qituvchilar bolalar bilan muntazam mashg‘ulotlar o‘tkazish, ularning ijtimoiy moslashuvini qo‘llab-quvvatlash va o‘ziga bo‘lgan ishonchini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Mahalla jamoasining ham o‘z o‘rni bor. Mahalla va oilaviy yondashuv, ijtimoiy muhitni yaratish orqali bolalarning nutq rivojlanishida katta ta’sir ko‘rsatadi. Mahalla, ota-onalar va oilalar bilan yaqindan hamkorlik qilish, ularning bolalar bilan muloqotini rag‘batlantirish, nutqni rivojlantirishga yordam beradigan o‘quv mashg‘ulotlarini o‘tkazish – bolalarning so‘zlashuv ko‘nikmalarini yaxshilashda zarur bo‘lgan ijtimoiy omillardir. Mahalla jamoalari, o‘z navbatida, bolalarning so‘zlashuv faoliyatiga ijtimoiy-psixologik ko‘mak berish va ular bilan ishlashda yetakchi rolni bajaradi. Tadqiqotning natijalari, nutq nuqsonlarini oldini olishda tibbiyot birlashmasi, maktab va mahalla o‘rtasidagi hamkorlikning samarali bo‘lishi uchun muhim omil ekanligini ko‘rsatdi. Har uchala soha o‘rtasida uyg‘unlik va tizimli hamkorlik, bolalar nutqini rivojlantirishda natijalarni yaxshilaydi va bolalarning kelajakda ijtimoiy, akademik va psixologik muvaffaqiyatlariga asos yaratadi. Shu bilan birga, tibbiyot birlashmasi, maktab va mahalla o‘rtasidagi hamkorlikning yanada rivojlanishi va mavjud tizimning takomillashtirilishi zarur. Kelajakda bu sohada qo‘shimcha tadqiqotlar olib borish, yangi usullar va metodlarni joriy etish, shu jumladan, ilg‘or pedagogik va logopediya yondashuvlarini ishlab chiqish bolalar rivojlanishining yuqori darajasini ta’minlashga yordam beradi. Bu orqali, nutq nuqsonlari bilan og‘rigan bolalarga kompleks yondashuvni taqdim etish, ularga o‘qish, muloqot qilish va o‘zlarini ifodalashda muvaffaqiyatli bo‘lish imkoniyatini yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YXATI

1. Ayupova M.Yu. Logopediya. O‘zbekiston faylasuflar Milliy jamiyati. T.: 2011 y.
2. Smith, J. & Thompson, L. (2013). "Speech and Language Development: A Guide for Educators and Parents". New York: Routledge.
3. Azimova, R. (2016). "Psixologik yordam va logopediya". Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
4. Filicheva, T.B., Chirkina, G.V. Korrektsiya narusheniy rechi u detey. – Moskva: Prosveщeniye, 2009. (Nutq nuqsonlarini tuzatishning pedagogik usullari haqida qo‘llanma.)
5. Akhutina, T.V. Neyropsixologicheskiy podxod k korrektsii trudnostey obucheniya.– Moskva: Pedagogika, 2015. (Nevropsixologik yondashuv orqali o‘qish qiyinchiliklarini bartaraf etish.)
6. Traugott, N.N. O narusheniyax rechevoy deyatelnosti u detey. Leningrad: Meditsina, 1985. (Bolalarda nutq faoliyatining buzilishlari haqida klinik tadqiqotlar.)
7. Lubovskiy, V.I Psixologiya detey s narusheniyami rechi. Moskva: Vlados, 2007. (Nutq nuqsonli bolalarning psixologik xususiyatlari va ularga yordam ko‘rsatish usullari.)
8. Chomskiy, N. Language and Mind.– Cambridge: Cambridge University Press, 2006. (Nutqning tilshunoslik va psixologik jihatlari haqida.)
9. Kornev, A.N. Narusheniya chteniya i pisma u detey.– Sankt-Peterburg: Rech, 2003. (Bolalarda o‘qish va yozuv nuqsonlarini tashxislash va korreksiya qilish.)
10. Volkova, G.A. Logopedicheskaya rabota s detmi mladshego vozrasta. Sankt-Peterburg: Detstvo-Press, 2008. (Yosh bolalarda logopedik ishlarning asoslari va usullari.)